

Barne- og familieminister Kjersti Toppe
Barne- og familiedepartementet

Vår referanse: 2022/100
Dato: 03.06.2022

Behov for å styrke strukturer og systemer for innhenting av kunnskap fra barn

Kjære barne- og familieminister Kjersti Toppe.

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) viser til de siste ukens medieoppslag på psykologisk.no og i Klassekampen, som avdekker ulike forhold ved stiftelsen Forandringsfabrikken som vekker bekymring i og utenfor ulike fagmiljøer og i offentligheten for øvrig. Vi kjenner kun saken fra mediene, men registrerer at det er varslet en ekstern granskning og gjennomgang av rutiner i oppfølgingsmøter mellom stiftelsen og ulike direktorater, som har bevilget penger til stiftelsen.

Etter vårt syn setter denne saken også søkelys på en utfordring vi har adressert tidligere som knytter seg til mangler i systemer og strukturer for å sikre kunnskap fra barn inn i ulike former for prosesser, på en måte som ivaretar deres beste. Som vi adresserte i vårt brev til deg datert 27.10.2021¹, og vårt møte med deg 06.12.2021, mener vi at det er behov for å styrke retten til medvirkning, og sikre at denne rettigheten i større grad blir en integrert del av politiske prosesser. I møtet vårt pekte vi blant annet på at det ikke synes å være noen systematikk for å sørge for at mandatene til offentlige utvalg reflekterer kravet til å integrere barn og unges meninger som en del av kunnskapsgrunnlaget, der sakene berører dem.

Vi er kjent med at Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet gjør et godt arbeid for å gi ulike veiledninger om medvirkning, både lokalt, nasjonalt og i andre sammenhenger. Veilederen «Prinsipper og råd: Barn og unges medvirkning på systemnivå» gir etter vårt syn en god innføring i grunnleggende prinsipper og metodikk for å sikre gode medvirkningsprosesser, og vi tror dette kan være et nyttig verktøy i mange prosesser.² I tillegg er barn og unges rett til medvirkning også ofte inkludert i fagspesifikke veiledere.³

---

¹ [NIM brev \(nhri.no\)](#)

² [Prinsipper og råd: Barn og unges medvirkning på systemnivå | Bufdir](#)

³ For eksempel denne: [Fattigdom - veileder for tverrsektorielt arbeid for barn som lever i fattigdom | Bufdir](#)

Også Barneombudets veileder «Medvirkningshåndboka» er etter vårt syn et svært grundig og viktig verktøy for medvirkningsprosesser.⁴

Samtidig vil vi peke på at enkelte medvirkningsprosesser åpner for en del fallgruver når det gjelder ivaretagelsen av barns rettigheter. Forandringsfabrikken har særlig orientert sitt arbeid inn mot barn i sårbare situasjoner, som innen rus, psykiatri, barnevern og barn med erfaringer fra vold. Innhenting av kunnskap fra barn med slike erfaringer krever etter vårt syn svært gode retningslinjer for ivaretagelse av barna underveis, ivaretagelsen av deres privatliv, oppfølging i etterkant, og ivaretagelse av rettighetene deres for øvrig. Det er også nødvendig å ha kunnskap om barnefaglig forsvarlige måter å *praktisk* gjennomføre slike medvirkningsprosesser på, herunder hvordan barna kan og bør rekrutteres. Vi er ikke kjent med at det er utarbeidet standarder og retningslinjer som spesifikt adresserer dette i relasjon til barn med særskilte livserfaringer. Etter det vi vet er det heller ikke fra myndighetenes side utredet eller tatt stilling til om og når det bør innhentes foreldresamtykke for deltakelse i ulike medvirkningsprosesser, og hvilket regelverk som eventuelt kommer til anvendelse her.⁵

Uavhengig av fremtiden til stiftelsen Forandringsfabrikken er det etter vårt syn viktig at nasjonale og lokale myndigheter, etater og tjenester, offentlige utvalg og andre som skal utrede spørsmål som gjelder barn, fortsatt vil innhente innspill fra barn og unge for å bidra til å forbedre tjenestene, og for å bidra til kunnskapsgrunnlaget som skal ligge til grunn for beslutninger. Det er viktig at ikke den pågående prosessen om Forandringsfabrikken svekker den faktiske muligheten til å sikre slik medvirkning. Dette gjelder også innspill fra barn som er i sårbare situasjoner, selv om det i slike prosesser etter vårt syn kreves mer av de som innhenter kunnskapen for å sørge for at barna og ungdommene blir ivaretatt. På noen områder, som for eksempel barnevern, er barn med erfaringer til en viss grad organisert, noe som gir en god kanal for innhenting av noen av barnas synspunkter. På andre områder finnes det i liten eller ingen grad organisasjoner som gir en kanal for medvirkning, og myndighetene bør derfor sikre deres medvirkning på andre måter.

Som vel kjent for statsråden, er barn og unges medvirkning er en menneskerett. Dette gjelder også retten til medvirkning på systemnivå.⁶ Vi håper at myndighetene fremover vil ta et større ansvar for å sikre at det finnes muligheter for å gjøre gode medvirkningsprosesser på alle områder som berører barn og unges liv, slik at barn og

---

⁴ [Medvirkningshaandboka.pdf \(barneombudet.no\)](#)

⁵ For medisinsk og helsefaglig forskning følger det av helseforskningsloven § 17 når samtykkekompetansen går over fra den voksne til barnet. Forskningsbidrag kan også etter omstendighetene være noe som ivaretar barnets rett til medvirkning, men medvirkningsprosessene foregår også på en rekke andre måter som ikke faller inn under virkeområdet til helseforskningsloven.

⁶ Se mer om dette i FNs barnekomité's generelle kommentar nr. 12 om barns rett til å bli hørt, avsnitt 9 til 14.

unges innspill fortsatt kan være en del av kunnskapsgrunnlaget for beslutningsprosesser og utvikling av tjenester for barn og unge.

Vi bidrar gjerne med mer konkrete råd og innspill til departementets arbeid med å sikre barn og unges rett til medvirkning.

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Adele Matheson Mestad
Direktør

Kirsten Kolstad Kvalø
Seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.